

הוועידה הדו-שנתית של ה-25 וכנס האקדמאים

בהתקרב מועד הוועידה (7-8 באפריל) התרחשו בארצות-הברית מאורעות שזעזעו את המדינה כולה. הנשיא ג'ונסון הודיע שאין בכוונתו לרוץ לקדנציה נוספת. ממש סמוך לכינוס הוועידה נרצח השחור הנערץ, מרטין לותר קינג, ובערי ארצות-הברית פרצו מהומות השחורים. יורם דינשטיין ואני קיימנו התייעצות עם הרב ישראל מילר וראשי ה-25. חלק נכבד של התכנית שהוכנה, כמו הגשת "ספר לבן" לנשיא ג'ונסון והופעת סגן הנשיא המפרי, בוטלו כמובן. הסיכויים לפרסום בכלי ההקשורת היו קלושים. שקלנו את האפשרות לדחות את הוועידה לחודש ימים. אך בסופו של דבר הוחלט לקיימה.

והנה, למרות כל המכשולים שקמו נגד קיום הוועידה, הצלחתה היתה מעל למשוער. להפתעתנו, ההשתתפות היתה רחבה. הופיעו בה כמעט כל נשיאי הארגונים היהודים ומאות נציגים הגיעו מערי השדה. הנואמים בערב הראשון, ובהם הסנטור יעבץ, הרשימו מאוד. מילר הספיד את מרטין לותר קינג ומצא דרך לקשור את ההספד לנושא המאבק למען חירותם של יהודי רוסיה. יועץ התקשורת של הוועד היהודי האמריקני, ירמן, הבטיח פרסום מרשים ב"ניו-יורק טיימס". על אף התנאים האובייקטיביים שפשוט קשה לתאר גרועים מהם, הרשימה הוועידה ברמתה, באווירה שיצרה ובפרסום שזכתה לו ב"ניו-יורק טיימס". ועידה זאת חיזקה מאוד את מעמד ה-25 בעיני הארגונים היהודים. תרומתה בשכנוע ראשי הארגונים שיש להבטיח תקציבים ותנאים להגברת הפעילות של ה-25, היתה חשובה ביותר.

במקביל להכנות לקראת הוועידה הדו-שנתית של ה-25, המשיך משה דקטר לטפל במרץ בארגון כנס אינטלקטואלים למען יהודי ברית-המועצות. כנס זה, שבהכנתו הושקעו חודשים של עבודה מאומצת, התקיים כחודש ימים לאחר הוועידה של ה-25. המרצה המרכזי בכנס היה בנימין אליאב, שהגיע לצורך זה מתל אביב. אליאב היתווה את הכיוון ויצר את האווירה לדיונים שהתפתחו. בכנס השתתפו כ-100 אקדמאים יהודים, רבים מהם בעלי מעמד חשוב בתחומם. נקודת התורפה היתה הופעתו של פרופ' ליאונרד שפירא, שנחשב באנגליה לאחד מגדולי הסובייטולוגים. יהודי מתבולל זה, חסר היה לחלוטין כל רגש יהודי רוחני. הרצאתו היתה "מקצועית טהורה" שלא תרמה במאומה להבנת הנושא שלנו ואף לא להעלאת רמת הדיון. לעומתו, משתתפי הכנס דיברו על הנושא שלנו בחום וברגש ואף חרגו לעיתים מן הסגנון המקובל אצל אינטלקטואלים המציגים נושא ב"קור רוח" מדעי. במהלך הדיונים נוצרה אווירה של קונסנזוס בהערכת המצב, תוך הדגשת המחויבות האישית של כל אחד מהמשתתפים להמשך הפעילות.

משה דקטר, שנזהר בדרך כלל מהתלהבות יתר, במיוחד במבצעים שהוא היה אחראי על ביצועם, ראה הפעם בכנס זה פריצת דרך שאיפשרה הפעלת ארגון אקדמאים רציני ומסור. תפקיד חשוב מילא ידידנו הוותיק, פרופ' רוד וייס, מדען מכובד בתחומו, יהודי חם שהכיר היטב את הנושא לאחר שביקר מספר פעמים בברית-המועצות. דוד וייס היה יושב ראש מצוין, שהינחה את הפעילות ואת הכינוסים כדרכם של אקדמאים ואף השכיל להשרות בהם את הרוח הרצויה.